

Osnove raziskovanja v managementu

Monika Tratnik (modra knjiga)

1. NARAVA RAZISKOVALNEGA PROCESA

Namen: razumevanje procesov in problemov in iskanje možnih ali drugačnih rešitev.

KORAKI RAZISKAVE: Nobenega od korakov ne smemo spustiti, lahko pa se ponavljajo.

Povezovanje prakse : teorije, izkušnje : razumevanju

- Izberemo področje;
- Izberemo temo;
- Določimo metodologijo;
- Pripravimo načrt;
- Zbiramo podatke;
- Analiziramo podatke;
- Predstavimo rezultate.

1.1 Praktično ali teoretično

Delitev raziskovanja:

- **Teoretično - Teoretične raziskave (čiste raziskave)**

Cilj je razvoj, napredek teoretičnega mišljenja v znanosti. Namenjene: **odkrivanju, izumljanju, preišljevanju**. Rezultati: članki, knjige, konference.

Odkrivanje sloni na obsežnem empiričnem raziskovanju se avtorji teoretičnih izumov ponavadi opirajo na lastne izkušnje.

Gre za **izum** popolnoma novih tehnik, idej... za rešitev nekega problema. Opiranje na lastne izkušnje.

Premišljevanje: poglobljen razmislek o obstoječi teoriji, tehniki ali ideji (doktorske dizertacije).

- **Praktično - Aplikativne (praktične, uporabne) raziskave**

Za reševanje posebnih problemov in razumevanje procesov. Rezultate sporočimo naročnikom in s privoljenjem objavimo, in tako drugim omogočimo v pogled v novosti iz področja.

Odgovori na vprašanja KAJ in ZAKAJ. Kritično izbrati modele in ideje ... sledijo relevantni dokazi.

Primeri: reorganizacija podjetja (oddelkov, nove tehnologije...).

- **Akcijsko - Akcijske raziskave**

Temeljni cilj je sprememba na bolje. Značilno je tudi neposredno udejstvovanje raziskovalca. Raziskovalec z manjšo skupino ljudi vpeljuje in spremlja spremembe. Prisoten stalen dialog v katerem si člani delijo raziskovanje in akcijsko učenje.

Kakšno vrsto raziskave bomo izbrali

Izbir je veliko. Pri tem upoštevamo svoje sposobnosti, zahteve študijskega programa, možnosti ki nam jih nudi okolje ter temo oz. problem.

2. TEMA IN NASLOV RAZISKAVE

Kaj upoštevaj pri izbiri:

- **zahteve študijskega programa**
- **znanja in veščine**
- **cilje, ki smo jih zastavili**
- **čas in viri, ki jih imamo na razpolago**
- **izvirnost in uporabnost.**

V okolju in literaturi zaznavamo probleme, ki bi jih želeli proučiti in rešiti. Zato moramo paziti kako široki so, zbrati pravo širino oz. ožjo temo ki je specifična, - se fokusirati in poseči v globino.

Problem temeljito proučiti in obdelati.

NAČINI ISKANJA TEME

1. Če smo usmerjeni v aplikativno raziskovanje, so teme: podjetja, organizacije, lokalna skupnost, regija, trgovina, doma...
2. Literatura
Ob branju najdeš zanimive teme, področja ... Pomagamo si z kreativnimi metodami mišljenja (nevihta možganov...) Te metode so tudi za ožjenje tem. Izberemo tisto temo, kinas bo spodbujala in bo pot do nje najbližja, to velja tudi za celoten potek raziskave.
3. metode kreativnega mišljenja – (možganska nevihta, metoda Delfi, morfološka analiza, miselni vzorci..)

Naslov raziskave naj bo:

- čim krajši
- vsebovati bistvene elemente teme
- bralca mora informirati o temi in ga motivirati (vaja 4.1, str.17)
- na začetku oblikujemo delni naslov, po potrebi spremenimo na koncu raziskave.

3. PREGLED LITERATURE IN DRUGIH VIROV

- pregleduješ že takrat, ko iščeš temo, odločaš o poteku raziskave in izbiri metodologije. Vire uporabljamo tudi za pridobivanje podatkov in pri končnem oblikovanju teoretičnega okvira raziskave in pri primerjanju lastnih ugotovitev z ugotovitvami drugih.

Aplikativno raziskovanje → osredotočimo le na tiste vire, ki so neposredno pomembni za izpeljavo našega projekta.

3.1 Viri za teoretična izhodišča in metodologijo

Po temi in opredelitvi ciljev mora raziskovalec narediti kritičen pregled in opis literature in virov, kar pomeni podlago za našo raziskavo.

Lahko poiščeš teorijo v literaturi, ki jo ustrezno preizkusiš na specifičnem okolju in vzorcu ljudi. Preveriš rezultate od prej in svoje (deduktivni način raziskave).

Induktivni način raziskave: teoretična izhodišča raziskave le delno oblikujemo pred zbiranjem podatkov.

Končno teorijo pa oblikujemo na koncu po analizi podatkov in pripravi zaključkov.

3.2 Viri info za raziskovalca

Vrste virov:

Deduktivno=od splošnega k posamičnemu

Induktivno=od posamičnega k splošnemu

- **primarni** (poročila, disertacije, poročila konferenc...) prva oblika pisnega dela. Sem spadajo pisma in zapiski
- **sekundarni** (časopisi, knjige, revije...) primarni viri objavljeni v obliki knjig, revij, namenjeni javnosti, lažje dostopni
- **terciarni** (splošni indeksi, abstrakti, katalogi, enciklopedije, slovarji) orodja za iskanje primarnih in sekundarnih virov

4. VLOGA TEORIJE PRI RAZISKOVANJU

Vedno je povezano praksa+teorija, izkušnja z razumevanjem in s spreminjanjem (teor, aplik, akcijske).

Znanstveno razmišljanje od vsakdanjega loči:

- veljavnost
- zanesljivost
- objektivnost.

Tema → cilj → zbiranje podatkov → preverjanje teorije v praksi na podlagi zbiranja podatkov → natančno opredeljen postopek zbiranja, analize in obrazložitve podatkov. (ni receptov, probleme potrebno razumeti širše)

5. **METODOLOGIJA RAZISKOVANJA Metodologija & paradigma** Metodologija sloni na paradigmah.

Metodologija: je skupek strategij, metod in tehnik za katere smo se odločili v procesu raziskovanja teme in problema ter sloni na različnih filozofijah ali paradigmah.

Vprašanja na katera odgovori **metodologija**:

1. zakaj zbiramo neke podatke
2. katere podatke zbiramo
3. od kod pridobivamo podatke
4. kdaj jih zbiramo
5. kako jih zbiramo
6. kako jih analiziramo

Paradigma: vsesplošno priznano znanstveno dognanje, ki skupnosti praktikov v nekem obdobju ponuja model razumevanja in reševanja problemov.

Paradigmo lahko razumemo: - filozofsko: temelja prepričanja, - socialno: smernice za raziskavo, - tehnično: najprimernejše metode in tehnike za raziskavo.

Paradigmi: **pozitivistična**
nepozitivistična

Sinonimi paradigam:

Pozitivistična paradigma	Fenomenološka paradigma	
Kvantitativna	Kvalitativna	1
Objektivna	Subjektivna	2
Znanstvena	Humanistična	3
Eksplozivna	Interpretativna	4
Tradicionalna	Nepozitivistična	5
Deduktivna	Induktivna	6

Značilnosti paradigam:

Temeljna prepričanja:	Svet obstaja zunaj nas in je objektivna danost.	Svet je družba in je subjektivno pogojen.	3
	Opazovalec je neodvisen	Opazovalec je del tistega kar opazuje.	6
	Znanost je vrednotno čista	Znanost je pogojena s človekovimi interesi.	2
Raziskovalec naj:	Se osredotoči na dejstva, išče vzročne povezave in splošno zakonitost	Se osredotoči na pomen, skuša razumeti, kaj se dogaja,	4
	Razstavi pojav na elemente,	Pogleda na zadevo celovito	1
	Oblikuje hipoteze ter jih testira deduktivno.	Oblikuje ideje iz podatkov induktivno	5
Izbrane metode vsebujejo:	Operacionalizacijo konceptov tako, da se jih lahko meri,	Več vrst metod, ki zagotovijo različne poglede na pojav (fenomen),	2
	Uporabo velikih vzorcev.	Manjše vzorce, proučevanje v globino ali pa traja dalj časa.	6

Pozitivizem

Prepričanje da je možno opazovati človeško vedenje na enak način, kot dogajanja v naravoslovju (logično, natančno, objektivno, z razdalje). Bistvo je da je družbena stvarnost neodvisna od opazovalca, raziskovanje samo pa nima vpliva na stvarnost.

Raziskovanje sloni na vzpostavitvi vzročno – posledičnih povezav med variablami. Svet narave in družbe je torej mogoče opredeliti z nespremenljivimi zakoni, ki izhajajo iz logične povezanosti posameznih elementov obeh okolij.

Temeljne kritike pozitivizma:

- ljudi ni moč ločiti od njihovega družbenega okolja - lastna videnja in izkušnje.
- Močno strukturirana, razčlenjena metodologija omejuje pridobivanje rezultatov in kaj lahko izloči pomembne in zanimive ugotovitve.
- Raziskovalci niso ločeni od okolja pač pa so vedno del tega. V raziskavo prinašajo lastne interese in vrednote.

- Zajeti zapleten pojav v eni sami št. je zavajajoče (človeška inteligenca izražena z eno številko?)

Fenomenologija

Bistvo pristopa, da se lotimo proučevanja družbenega pojava, celovito, brez vnaprej določenih trditev in elementov proučevanja ter logične povezanosti med njimi.

Pri proučevanju upoštevamo mnenja, občutenja in vrednotenja ljudi, vključenih v dogajanje. Družbena stvarnost je rezultat dejavnosti ljudi in ne objektivna danost. Naloga raziskovalca naj nebi bila zgolj zbiranje dejstev in ugotavljanje pogostosti pojavov, pač pa odkrivanje, kako ljudje razumejo neko dejavnost in kakšen pomen ji pripisujejo. Raziskovalec mora razumeti in razložiti zakaj imajo posamezniki različne izkušnje, ne pa iskati zunanjih vzrokov in temeljnih zakonitosti njihovega obnašanja. Osredotočenost je na razumevanje družbenih pojavov skozi oči tistih, ki jih opazujemo da ugotovimo KAJ in ZAKAJ se nekaj dogaja.

Razlike med pozitivizmom & fenomenologijo Kakšen bo pristop? Prednosti in pomanjkljivosti

	Pozitivizem	Fenomenologija
Prednosti	Ekonomično zbiranje večjih količin podatkov. Raziskovalni cilj je jasen. Možnost kontrole raziskovalnega procesa je večja. Podatki so enostavno primerljivi.	Omogoča razumeti kaj in zakaj. omogoča spremembe med razisk. procesom. Omogoča razumevanje družbenih procesov.
Pomankljivosti	Je neprilagodljiv – ko se zbiranje podatkov začne, je skoraj nemogoče kaj spremeniti. Šibak je v razumevanju družbenih procesov. Velikokrat ne odkrije pomenov, ki jih ljudje pripisujejo družbenim dogajanjem.	Zbiranje podatkov časovno zelo zahtevno. Analiza podatkov je zelo težka. Rezultati morda ne bodo enostavni za razlago. Manj kredibilen pristop med neraziskovalci.

Primer:

Pozitivističen:

Stres: predpostavi da stres obstaja, določi nivoje stresa- meri z vprašalniki za managerje, išče zunanje vplive (kritike, konflikti...)

Nasilje: obstaja → populacija ljudi → predvideva da bo dobil dokaze → vprašalnik.

Fenomenolški:

Zanimajo vidiki dela in strategije, ki jih imajo za odpravljanje tega problema. Uporabijo pogovor – intervju z managerji. Vprašujejo kaj se jim zdi bolj kaj manj pomembno.

Nasilje. Intervjuja ljudi, ki so doživeli nasilje – zanima kako so se počutili, kako so se lotili reševanja problema.

6. HIPOTEZE IN VPRAŠANJA

Bistveno za potek projekta je oblikovanje teorije raziskave, znotraj tega pa raziskovalna vprašanja in hipoteze

Kvantitativne metode	Kvalitativne metode
Iz vprašanja oblikujemo HIPOTEZE – na podlagi teoretičnih dognanj iz literature.	Če smo se odločili za kvalitativno razisk. ostanemo pri RAZISKOVALNEM VPRAŠANJU
- izraža odnose med variablami	- ponavadi se začnejo z »kaj« in »kako«
- ima nedvoumen pomen	- vprašanja so odprta in dopuščajo novo pot teorije.
- empirično preverljiva v praksi.	- ne uporabljamo besed kot so: vzrok, odnos, povezanost, vpliv tipične za opise odnosov med variablami
Primer: starost : produktivnost (neodv sprem : odv. spremenljivka)	Primer: Kako pomagati nezaposlenim v regiji, ki ima visoko stopnjo nezaposlenosti? Katera znanja potrebuje dober manager danes?

7. METODE RAZISKOVANJA

Pristopi	Kvantitativni in kvalitativni (pozitivizem in fenomenologija)	
Metode (strategije) raziskovanja	Poizvedovanje Študije primerov Eksperiment Modeli in simulacije	Za preverbo teoretičnih konceptov in idej
Metode (tehnike) zbiranja podatkov	Vprašalnik Intervju Opazovanje Analiza dokumentov	

7.1 Poizvedovanje = anketiranje - raziskovalec pripravi vprašanja ali izhodišča za poizvedovanje, nato pa išče odgovore pri večjih ali manjših skupinah ljudi.

Poizvedujemo ali anketiramo lahko z vprašalniki, intervjuji ali opazovanji. (poizvedovanje – širše)

7.2 Študija primerov –za raziskovanje poslovnega sveta

Meje: od kod do kod zbrati enoto: org. oddelek, dogodek, časovnica, vedenje ljudi, proizvod ali storitev...

Študije primerov so ožje oz. najožja oblika poizvedovanja, obenem pa bolj poglobljena.

Uporabljena lahko v okviru pozitivizma kot fenomenologije.

- študije dejanskih primerov iz prakse s katerimi se raziskovalci žele poglobiti v in razumeti specifičen dogodek, proces ali odnos v danem okolju.
- Študija primerov kot poglobljena pripoved –pomaga razumeti proces elementov (strokovno sestavljena)

7.3 Eksperiment

Osnovna raziskovalna metoda v naravoslovju.

Najbolj ustreza kvantitativnemu-pozitivističnemu pristopu.

Zahteva veliko stopnjo kredibilnosti, zanesljivosti in objektivnosti.

Raziskovalec namerno, umetno ustvari situacijo.

Postopek eksperimenta je testiranje postavljenih hipotez in preverjanja variabel, je natančno določen.

Oblikujemo dve podobni skupini: eksperimentalno in kontrolno. Prva izpostavljena spremembam druga pa ne.

Pri obeh opazujemo in merimo iste spremenljivke.

7.4 Modeli in simulacije

Model: je kot oblika poenostavitve stvarnosti, ki zajema le izbrane značilnosti.

V managementu: v naprej izberemo preiskušeni model, ki se osredotoča na odnose med določenimi elementi poslovnega procesa. Podatke zbiramo in analiziramo z eno samo metodo ali z več metodami zbiranja podatkov.

Simulacija: je poskus posnemanja realnega sistema prek njegovih delnih ali omejenih funkcij (numerični in statistični modeli).

S tem modelom običajno iščemo možnost razvoja prihodnjih dogodkov in procesov. Nudi več možnih odgovorov na zastavljena vprašanja raziskave.

Opredelev problem, ► Opredelev ključnih spremenljivk ► Izdelava simulacijskega modela ► Opredelev vrednosti opazovanih spremenljivk ► Simulacija ► Preverjanje rezultatov ► Izbira najugodnejšega ukrepa

7.5 Katera metoda je najprimernejša

Pri odločitvi si pomagaj s vprašanji:

Odgovori :

Kaj bi radi ugotovili in kaj bi rabili za to?	Če želimo vedeti kaj si o nečem misli javnost je jasno da bomo morali nekatere predstavnike povprašati o tem
S katero metodo lahko najbolje preverimo hipoteze in najdemo odgovore na vprašanja	Fenomenološki pristop – naravnani na ljudi, ne pridejo v poštev metoda poizvedovanja z zaprtimi vprašanji ali modeli. Primerni intervjuji z odprtimi vprašanji in študije primerov. Pozitivističen pristop – izbor metod ki zagotavljajo pridobljene točno določene podatke. Poizvedovanja in eksperimente in modeliranje prava izbira
Kater metode so sprejemljive	Najprej mislimo zakonske in etične omejitve raziskovanja (intervju ne, če so odgovori nelagodni za ljudi). Pomemben tudi vzorec (vzorec majhen – odpovejo metode z velikim vzorcem)
Kakšne so naše veščine	Osredotoči na tisto , kar že znaš in nam gre dobro od rok ali pa če želiš določeno veščino osvojiti.

Kako bodo izbrane metode vplivale na raziskavo	Vedeti moramo kaj s katero metodo pridobimo in kako bo to vplivalo na potek in rezultate raziskave
Kako bomo na raziskavo vplivali mi	Človeškega faktorja ni možno 100% izključiti tudi če želimo biti objektivni. Ni načina kako zmanjšati vpliv vseh teh dejavnikov, moramo pa se jih zavedati.
Ali lahko kombiniramo več metod	To je pogost pojav. Izberemo: poizvedovanje z vpraševalnikom in jo kombiniramo z analizo dokumentov o izbrani temi. Ali intervju nato strukturiran vprašalnik da dobimo natančnejše rezultate.
Ali izbrane metode omogočajo spremembo smeri raziskovanja če bo potrebno	Če kombiniramo več metod, ki so po naravi bolj odprte, bo sprememba lažja

7.6 Triangulacija

Kombinacija pristopov, metod in tehnik ter vzorcev.

VRSTE TRIANGULACIJ str.41

1. **Triangulacija podatkov:** pri raziskovanju pojava se podatki zbirajo v različnih obdobjih in iz raznih virov.
2. **Triangulacija raziskovalcev:** pri raziskovanju enega pojava več raziskovalcev neodvisno zbira podatke in primerja rezultate.
3. **Metodološka triangulacija:** kombinirajo se kvantitativne in kvalitativne metode zbiranja podatkov.
4. **Triangulacija teorij:** ena teorija je vzeta iz ene discipline (npr. Iz marketinga) in uporabljena za razlago pojava v drugi disciplini (npr. V računovodstvu).

Primer kombinacije metode poizvedovanja in študije primera:

1. Poglobljeni intervjuji z vodilnimi – pridobiti ključne besedilne podatke.
2. Diskusijske skupine (6-10 zaposlenih) – dobiti bistvene vidike za nadaljnje raziskovanje od zaposlenih.
3. Vprašalniki : 100-200 zaposlenih- omogočajo primerjavo do dela; po starosti; spolu; dolžini zaposlitve; poklicu in položaju.
4. Delno strukturirani skupinski intervjuji: podrobneje pojasniti nekatere rezultate iz vprašalnika.

8. **KREDIBILNOST** Objektivnost raziskave naj bo kar največja. Če ni triangulacije je to omejitev naše raziskave. Zavedati se omejitev in jih priznati. Nikoli vsega ne vemo popolno. Kar se da izključimo lasten vpliv.

1.1 Pojem

Kredibilnost je pojem, s katerim na splošno označujemo kako zelo celoten postopek raziskovanja ustreza pojavu in ciljem, ki smo si jih zastavili. Pod njo razumemo zakaj smo izbrali nek postopek za obdelavo posameznih hipotez.

1.2 Veljavnost

Ali so rezultati odraz dejanskega stanja? Ali sta dve določeni spremenljivki vzročno povezani? vprašanja nam dajejo odgovor ali je študija veljavna, delno veljavna ali neveljavna...

Kaj lahko zmanjša veljavnost?

- Preteklost: mnenja o varnosti zaposlitve po odpuščanja → vprašljivi podatki-pristranski in obarvani, razen če smo take tudi iskali.
- Testiranje: merjenje časa nekega dela ki lahko ima negativni učinek na zaposlene → negativni rezultati.
- Mortalitet: izpad udeležencev v dalj časa trajajoči raziskavi.
- Zorenje: poleg izpada udeležencev še kak drugi dogodek vplival na stil izprašanih.
- Negotove smeri odvisnosti: ali vplivajo slabši rezultati dela na nezadovoljstvo zaposlenih ali obratno.

1.3 Zanesljivost

Preverimo: **Če je odgovor da potem so raziskave zanesljive**

- Ali bi ponovno raziskava prinesla enake rezultate : (pri pozitivističnih raziskavah).
- Ali bodo drugi raziskovalci v drugih okoljih uporabljali podobne metode? (fenomenologija)

Zmanjšuje zanesljivost:

- napaka subjekta: različni dnevi, različni rezultati
- »bias« pristranskost subjekta: zaposleni odgovarjajo tako kot želijo delodajalci (pristransko).
- »bias« Pristranskost opazovalca: pri zbiranju podatkov nevarnost če podatke analizira in interpretira več ljudi (nasvet: analizo opravijo čim več časa skupaj).
- Napaka opazovalca: v intervjujih različni spraševalci zastavijo različna vprašanja (odgovori niso primerljivi –zato pripravimo dobro strukturiran intervju)

1.4 Posploševanje = zunanja veljavnost (upoštevamo predvsem v pozitivističnem razisk)

Kadar je možno rezultate in teorije raziskav prenesti ter uporabiti za neposredno razumevanje in reševanje problemov tudi v drugih okolij.

9. ZBIRANJE PODATKOV

Vrste: (izbrali bomo tiste triangulacije ki prinesejo najracionalnejše rezultate)

- Vprašalnik
- Intervju
- Opazovanje
- Analiza dokumentov

9.1. Vprašalnik:

z njim zbiramo podatke, ki jih ni mogoče najti v obstoječih virih. Uporabimo če v javnosti obstaja splošno mnenje o tem

Primerni takrat, ko so vprašanja standardizirana, se pravi zaprtega tipa. (Če bi raje bolj odprta vprašanja se loti intervjuja).

Pridobljene podatke uporabljamo za opisovanje, razlago ali testiranje hipotez: demografski, družbenoekonomski, mnenja ljudi o vedenju, izkušnjah, dejavnostih, stališčih njih samih ali drugih.

9.1.1 Vrste vprašalnikov:

- na tiste, ki jih vprašani izpolnjujejo sami (po pošti, faksu...)
- na tiste, ki jih izpolnjujejo spraševalci (po telefonu v obliki intervjuja).

Vprašalniki po pošti, faksu...: ko želimo v kratkem času in z majhnimi stroški zajeti večji vzorec ljudi. Ta vzorec zahteva, jasna, kratka, in pretežno zaprta vprašanja (= izrazito strukturiranja vprašanj). Izpolnjevanje max. 20min. Poleg vprašalnika spremni dopis o namenu raziskave in se zahvalimo. (lahko je slab odziv)

Za osebno dostavljanje vprašalnikov: velja podobno kot zgoraj. Odločimo takrat, ko vprašani niso geografsko preveč razpršeni, osebno sporočiti uvodne informacije ali počakati na vprašalnike ter doseči večji odziv.

Telefonski vprašalniki: popularni v raziskavi trga. Vprašanja jasna in kratka, vprašalnik kratek okoli 5 zaprtih in 1 odprti tip vprašanj.

Zelo strukturiran intervju pomeni osebni pogovor med spraševalcem in vprašancem. Vprašanja zaprtega tipa, izvajanje vzame več časa in ni primeren za večje vzorce.

9.1.2 Kako pripravimo vprašalnik?

1. Odločimo se, katere podatke potrebujemo in pripravimo seznam.
2. Oblikujemo vprašanja (vrsta, jih napišemo – jasna, oblikujemo odgovore)
3. Oblikujemo vprašalnik
4. Napišemo uvod in navodila (zaporedje vpr, oblikujemo kode za vnaprej)
5. Kritično pogledamo osnutek in ga popravimo
6. Poiščemo pomanjkljivosti in pretiravanja
7. Opravimo pilotsko testiranje – ponovimo korake iz točke 6
8. Izvedemo vprašalnik

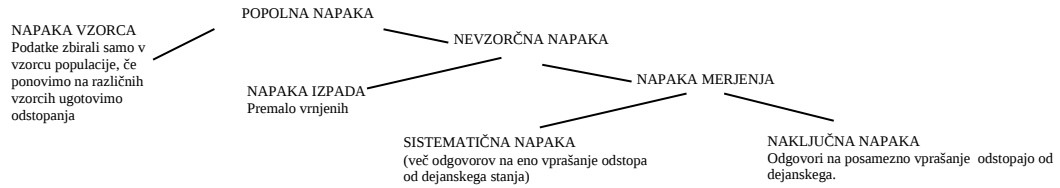
Pilotsko preverjanje - testiranje 1-10 ljudi; prosimo za povratne informacije: čas izpolnjevanja, jasnost navodil in vprašanj, se počutijo neprijetno pri odgovorih, ali smo kaj pozabili, je oblika privlačna, kaj bi dodali.

9.1.3 Vrste vprašanj: Primer

- zaprti tip z vnaprej pripravljenimi odgovori (6)
- odprti tipz možnostjo prostega odgovaranja(1)

9.1.4 Možne napake

Napaka je razlika med zbranimi podatki in dejanskim stajem. Napaka zmanjšuje veljavnost in zanesljivost.

9.2. Intervju

Glavna značilnost: osebni pogovor med spraševalcem in izprašancem (formalna do sproščena vpraš.)

- vprašanja lahko standardizirana ali odprta
- pri fenomenologiji – poglobljeni intervjuji z odprtimi vprašanji
- pri pozitivističnem pristopu – intervju najverjetneje strukturiran

9.2.1 Vrste intervjuja:

Strukturiran intervju je oblika vprašalnika: in je v bistvu tudi standardiziran intervju

- izvaja se v osebni komunikaciji
- vprašanja pripravljena vnaprej zapisana in zastavljena vsem enako
- enako zapisujejo tudi odgovori.

Polstrukturiran in nestrukturiran: so nestandardizirani intervjuji

- vprašanja niso za vse enaka (primer: stil vodenja: vodilni, zaposleni.)
- odgovori niso pripravljene vnaprej (lahko dodajamo).

Za nestrukturiran intervju: se odločimo

- ko o temi ne vemo veliko
- pogovor neformalen
- vprašanja niso vnaprej pripravljena
- jasni nam morajo biti cilji
- spraševalec večino časa poslušalec in le spodbuja.

Poglobljen intervju – intervju, ki ga usmerja vprašanec. (primer: ugotoviti možnosti in nevarnosti širjenja firme)

Kdaj kateri intervju izberemo:

Poglobljen in polstrukturiran – če želimo izvedeti, kaj se dogaja in pridobiti nova znanja o dogajanju, če želimo določiti spremenljivke – poglobljen.

Strukturiran – če želimo opisati nek določen dogodek ali proces in ugotoviti njegove temeljne značilnosti, želimo odnose dokazati.

Poglobljeni intervju za določitev spremenljivke nato

Polstrukturiran – spoznati odnose med spremenljivkami.

In nato strukturiran ko želimo odnose dokazati

9.2.2 Vrste vprašanj:

- velika možnost izbire in kombinacij (specifična, zaprta, zelo odprta poglobljenavpraš)

Odprta vprašanja:

- vprašan odgovorja kakor želi (vključujejo:kaj, kako, zakaj) napr: opišite prosim kaj se je dogajalo ob uvedbi nove tehnologije.
- Za boljše razumevanje postavljamo podvprašanja (npr.: Opisali ste uvajanje nove tehnologije. Koliko dni pa ste potrebovali za svoje usposabljanje za te tehnologije?)

Zaprta vprašanja:

- pogostejša v strukturiranem intervjuju
- pri postrukturiranih in nestrukturiranih kadar želimo dobiti nek specifičen podatek ali kratko potrditev. (npr.: Koliko ljudi je bilo na usposabljanju doslej?)

9.2.3 Postopek Razmislimo o: - priprava na intervju (tema in vprašanja)

- predstavitev ciljev in nas samih vprašancev
- izvajanju intervjuja
- zapisovanju oziroma snemanju

nato,

- zapišemo teme in vprašanja
- po prvem poskusu mogoče temo ali vprašanja spremeniti (zapišemo po intervjuju svoje občutke in nove ugotovitve)
- če je potrebno seznam spremeniti – argumenti jasni in zapisani
- pred izvajanjem kratka predstavitev nas in našega projekta
- zagotoviti anonimnost vprašanega
- če snemamo vprašamo za dovoljenje
- vprašanega ne prekinjamo razen če ga zanese
- vprašamo za pravilnost odgovora kadar ne razumemo
- po pogovoru zapiši svoje občutke in opažanja

Prednosti/slabosti

Prednosti: - Spraševalec se lahko osredotoči na spraševanje in poslušanje.

- Vsa vprašanja, tudi nova, so posneta in jih lahko kasneje, pri ponovnem spraševanju, ponovimo.
- Intervju lahko poslušamo večkrat.
- Zagotovljen je natančen zapis, zato je pri interpretaciji možno dobesedno navajati odgovore vprašanih.
- Zapis in posnetke lahko kasneje uporabijo še drugi raziskovalci.

Slabosti: - Snemanje lahko vpliva na vprašanca (trema, pozornost, usmerjena na izražanje in jezik namesto na vsebino, ipd.).

- Možni so tehnični problemi (posnetek ni jasen, baterije se izpraznijo ipd.).
- Pri zamenjavi traku se pogovor prekine.
- Veliko časa porabimo za pretipkavanje.

9.2.4 Skupinski intervjuji: vprašanja večinoma odprta

- 1 spraševalec, več vprašanih
- **Prednost:** večina počuti varneje (ne odgovarjajo), prost pogovor pomeni soočanje in pridobitev več mnenj istočasno
- **Slabost:** nekateri ne želijo prosto in odprto odgovarjati, težko oblikovati uravnoteženo skupino kjer so vsi vključeni in ne prevladujejo mnenja nekaterih.

9.3 Opazovanje:

- preučujemo **navade in obnašanje** ljudi s čimer ljudi povprašamo o njihovem obnašanju...
- ali opazujemo sami
- ali v smislu triangulacije kombiniramo.

Vrste:

- **neposredna udeležba** ali participacijsko opazovanje z udeležbo
- **strukturirano opazovanje.**

9.3.1 Neposredno opazovanje z udeležbo

Raziskovalec opazuje skupino v katero se vključi za določen čas in se ji kar najbolj približa (deli delo in življenje). Pri tem se lahko odloči ali bo:

- **popolni opazovalec**
- **popolni udeleženec**
- **opazovalec kot udeleženec**
- **udeleženec kot opazovalec**
- **opazovalec v lastnem okolju.**

V prvih dveh ne razkrije vloge, v naslednjih treh jo.

Popolni udeleženec: enakopravni član opazovane skupine ljudi (na nek način »vohljamo«. Npr.: raziskujemo navade pitja alkohola med delovnim časom).

Popolni opazovalec: smo del skupine, vendar nismo vključeni v njihovo aktivnost (npr.: obnašanje kupcev pri blagajnah...). Opazovalec neopazno namesti v bližino mesta in opazuje kaj in kolikokrat se dogaja.

Opazovalec kot udeleženec: neposredna vključitev v skupino brez aktivnega sodelovanja. Raziskovalec gledalec. Naloga, cilji opazovanim jasni.

Prednost: povsem osredotoči na opazovanje dogajanja.

Slabost: izgubi neposredno izkušnjo udeleženca.

Udeleženec kot opazovalec: predstavi namene, da pridobi zaupanje opazovancev (npr.: delo policistov)

Vloga opazovalcev v lastnem okolju:

- dostop do opazovanih ponavadi enostaven
- dobro poznamo okolje ali pa nas to lahko zavede (mislimo, da poznamo v resnici ga ne)
- problem je tudi raziskovalčev status (podrejenost opazovalcu, lahko vpliva na rezultate)

Najpogostejša oblika zapisovanja podatkov pri neposrednem opazovanju je dnevnik. V njega vpišemo datum, čas in trajanje opazovanja, okolje in opazovane, dogajanja, odnose, mnenja in občutke.

9.3.2 Strukturirano opazovanje

- opazovalec pripravi vnaprej (kaj in koga bo opazoval)
- namen je prenesti opazovano vedenje v številkah
- vemo kaj se dogaja, zelo malo pa zvemo zakaj
- če želimo dejstva raziskati globlje to metodo kombiniramo (npr.: z nestrukturiranimi intervjuji)

Primer: ugotoviti koliko časa porabijo posamezniki zaposleni za različne aktivnosti, menjava aktivnosti, mnenja...

Primer direktorji, opazovanje nekaj dni za nestrukturirano opazovanje – iz tega 5 dnevno strukturirano opazovanje

Prednosti: - lahko izvajajo drugi ne raziskovalec

- zbrani podatki so zanesljivi
- poleg pogostosti moč opazovati tudi povezanost dogajanj
- podatki pridobljeni v dejanskem okolju.

Slabosti: - poraba precej časa in sredstev

- opazovalec prisoten v konkretnem proučevanem okolju
- kar je moč opazovati, marsikaj pa ostane prikrito.

9.4. Analiza podatkov

Viri kot podlaga podatkov (knjige, literatura....) za določanje hipoteze ali raziskov vpraš.

Primarni podatki: podatki, ki jih zbiramo sami.

Sekundarni podatki: podatki, ki jih je zbral nekdo drug in jih mi uporabimo v raziskavi.- sekundarna analiza

Kdaj analiza dokumentov? Za več podatkov, drugi podatki.....

Preden se lotimo analize moramo vedeti katere podatke potrebujemo in v kakšni obliki. Potem dokumente analiziramo (ali je to v skladu z našo raziskavo).

Ko je analiza dokumentov zaključena, analiziramo podatke glede na njihovo naravo.

10. VZORČENJE

Zbiranje podatkov iz cele populacije ali iz vzorca populacije

Vzorčenje je izbira vzorca, to je določenega števila predstavnikov proučevane populacije. Posameznik je vzorčna enota. Celotna populacija pa kot okvir vzorčenja.

Če izberemo pravi vzorec se rezultati vzorca in cele populacije ne razlikujejo bistveno.

POZITIVISTIČNO RAZISKOVANJE: vzorec mora biti reprezentativen za celo populacijo

Pri izbiri posameznikov za vzorec moramo upoštevati tiste značilnosti, ki so lastne vsej populaciji in ki so pomembne v našem raziskovanju. Šele ob upoštevanju tega lahko posplošimo na populacijo.

FENOMENOLOŠKO RAZISKOVANJE: Ne vodi nas načelo posploševanja, pač pa posamezniki in dogajanja.

Načini in tehnike vzorčenja:

Verjetnostno: – bolj pozitivistično

- vzorčne enote izbrane slučajno
- kakovost vzorčne ocene mogoče izračunati (standardna napaka)

Neverjetnostno: – fenomenistično

- vzorčne enote niso izbrane slučajne

Vrste vzorcev:

Verjetnostni vzorci:	Neverjetnostni vzorci:
Enostavni naključni vzorec	Praktični vzorec
Sistematični vzorec	Namenski vzorec
Stratificirani naključni vzorec	Snežna kepa
Vzorec skupinic	Kvotni vzorec
Večstopenjski vzorec	Samoizbirni vzorec

Proces vzorčenja:

1. določiti ciljno populacijo raziskave
2. pripraviti okvir vzorčenja
3. izbrati vzorec
4. preveriti vzorec glede na populacijo.

Pri izbiri vzorčenja upoštevamo:

- cilje raziskave
- metode
- značilnost ciljne populacije
- možnost dostopa do posameznikov iz vzorca
- sredstva in čas s katerim razpolagamo.

10.1 VERJETNOSTNI VZORCI

Naključno vzorčenje: vsak član populacije ima možnost da je izbran. S tem izključimo pristranskost.

Enostavni naključni vzorec: vsak član populacije ima možnost da je izbran. S tem izključimo pristranskost.

Sistematični vzorec: enote izberemo po enakih intervalih (npr.: vsak 10).

Formula intervala=št.članov populacije/št.vzorčnih enot (primerna za velike in male populacije).

Stratificirani naključni vzorec: populacijo razdelimo na homogene skupine nato pa proporcionalno (še vedno naključno izberemo enote (npr.:zaposleni v podjetju: managerji, pisarniški delavci, delavci v proizvodnji):

Vzorec skupinic: populacija razdeljena v manjše skupine – grozde. Okvir vzorca so skupinice, ki jih nato izberemo naključno (npr.: populacijo sestavlja 10 podjetij. Proučujemo oddelek marketinga, zato izberemo te oddelke v štirih podjetjih.).

Večstopenjski vzorec: gre za razširjeno, večstopenjsko izbiro vzorca skupinic. Rešujemo probleme, ki se pojavijo ko imamo opravka s populacijo, ki je geografsko zelo razpršena. Najprej določimo skupinice, nato izberemo vzorec skupinic in še vzorec posameznikov iz teh skupinic.

10.2 NEVERJETNOSTI VZORCI

Vzorec je iz lastne presoje. (ko vzorcev ne moremo izbirati naključno)

Praktični vzorec: vsebuje posameznike in organizacije, ki jih je najlažje pridobiti za sodelovanje (imajo enake značilnosti).

Namenski vzorec: vsebuje posameznike, ki nam o proučevani zadevi povedo lahko največ. (za manjše populacije, za raziskovanje fenomena)

Izberemo lahko: ekstremne primere, heterogene primere, homogene primere, kritične primere (outsiderji), tipične primere.

Snežna kepa: odločimo ko želimo v obravnavo vključiti posameznike, ki nas bodo informirali o tem, ne vemo pa kdo so in kje bi jih poiskali. (en posameznik katerega prosimo za usmeritev k drugim in te zopet prosimo nadalje)

Kvotni vzorec: primeren za velike populacije. Določimo skupine, ki jih bomo spraševali. Nato število ljudi iz posamezne skupine (npr.: pol moških – pol žensk in sicer 10 v starostni skupini do 25let, 20 v skupini 26-45let in 10 v skupini od 45let dalje).

Samoizbirni vzorec: javno objavimo da iščemo ljudi z določenimi značilnostmi ali interesi, ljudje pa se nato sami javijo.

10.3 Velikost vzorca

Pri tem upoštevamo:

- velikost populacije
- vrsto analiz za obdelavo podatkov
- meje standardnih napak
- metodologijo raziskave.

Kombinacija vzorcev bo prispevalo h kredibilnosti našega raziskovanja - triangulacija.

11. ANALIZA PODATKOV IN INTERPRETACIJA

Najprej smiselno uredimo podatke (**analiziramo**) in nato z različnimi metodami **obdelamo** (statistične metode) in nato **interpretiramo** (predstavimo).

11.3 Analiza kvantitativnih podatkov

11.4 Analiza kvalitativnih podatkov

Temeljne metode analize kvalitativnih podatkov (Izbor metode odvisna od narave raziskave.)

Slika 13.7, 81

Kvantitativne metode:	Nekvantitativne metode:
Neformalne metode Formalne metode: - analiza vsebine - pregledna mreža	Splošni analitični postopek Kognitivni vzorci Prikaz podatkov Teorija utemeljitve Metoda razsojanja
Besedila v številčne podatke	Oblikujemo pomen zbranih besedil (rekonceptualizacija)

KVANTITATIVNE METODE ANALIZE: prevajanje BESEDILA V ŠTEVILKE

Neformalne metode:

Pri branju podatkov raziskovalec ugotavlja, da se nekateri odgovori ali dejanja ponavljajo. Pri krčenju zapisuje pogostost ponavljanj in jih pri interpretaciji predstavi številčno.

Pri prevajanju iz besedil v številke je potrebno paziti, da ne v procesu selekcije zapostavimo podatkov, ki so bogati in pomembni, da se temu izognemo neformalno metodo kombiniramo z drugimi.

Formalne metode:

- **Analiza vsebine:** je metoda s katero formalno, na uveljavljen način, strukturiramo kvalitativne podatke. Primerna za analizo dolgega besedila. Besedilo prenesemo v številčne variable in jih nato obdelamo s kvantitativnimi metodami.
Najprej se oblikuje koda (=beseda, značilnost, tema, zadeva...) s katerimi se označi bistvene sestavine podatkov. Kode v preglednici – vertikalno, pogostost – horizontalno.
- **Pregledna mreža:** gre za obliko matematične predstavitev razumevanj in pojmovanj posameznih ljudi o dogodkih, procesih, ki so predmet študije. Natančno moramo vedeti katera individualna razumevanja in pojmovanja oz. podatke o njih bomo zbirali. (primer: dobre lastnosti proizvoda → v proizvodnji najprej dogovorimo katere lastnosti so to) nato vprašani razloži svoje razumevanje značilnosti v tem okolju. Postopek konča s številčno oceno. Rezultati v preglednici.)

Prednost: omogoči posameznemu vprašanemu, da se natančno in jasno izrazi o proučevanem fenomenu in njegovih lastnostih. Raziskovalcu pa prenese posameznikovo pojmovanje v številke.

Problem:

- da za teke intervjuje porabimo kar precej časa.
- Zbirne preglednice: podatki o lastnostih pri posameznikih se razlikujejo tako, da jih ni možno primerjati. Interpretacija je tako bolj tapletena.

NEKVALITATIVNE METODE ANALIZE: Namenjene vsebinski obdelavi podatkov.

Cilj čim bolj verodostojen in skrčen prikaz značilnosti, posledic in vzrokov, ki jih posamezniki pripisujejo proučevanim procesom.

A) Metoda splošnega analitičnega postopka kodiranja

Je sistematična in natančna. Z njo sproti preverjamo kredibilnost.

1. Pripravimo, uredimo, dopolnimo vse zapiske oz. zbrane podatke. Opišemo razmišljanjenja ideje, ki smo jih pri tem dobili.
2. Zagotovimo pravilnost označenega gradiva (od koga so, od kod, datum, ura, okolje...)

3. S kodiranjem začnemo čim bolj zgoraj: kode imamo za vsako variablo, pojem... ki jo proučujemo. Pomeni oznako in nam pomagajo sistematično urediti podatke, združevati...
4. Ko so kodirani podatki jih združujemo v skupine – kategorije. Ob združevanju razmišljamo o ciljnih raziskave.
Kategorije so: ponavljajoči se vzorci, ekstremni pojavi, procesi. Kategorije morajo biti široke.
5. Po združevanju napišemo povzetke ugotovitev iz vsake kategorije. Prebiramo, razmišljamo, po potrebi popravljamo.
6. Povzetke uporabimo za oblikovanje splošnih trditev, ki jih primerjamo s teorijo in cilji naše-svoje raziskave.
7. Delamo ta proces toliko časa dokler nismo zadovoljni, zaključki dovolj trdni za teorijo.(to je interpretacija zelo pomembna pri analizi kvalitativnih podatkov)

B) Kognitivni vzorec: (Spoznavni vzorci)

Analizira, interpretira vsebinske podatke. (spominja na pregledne mreže) Pomaga pri razumevanju besedilnih podatkov.

Koraki:

1. izluščimo stavke , grafično predstavimo miselni vzorec
2. pare nasprotnih stavkov združimo in poglobimo razmišljanje
3. izberemo stavke ki kažejo procese

C) Metoda prikazov podatkov:

So mreže, matrike, grafi s pomočjo katerih uredimo in interpretiramo podatke. V mrežah podatke povezujemo, v matrikah pa jih uredimo po stolpcih in vrsticah. Podatki so lahko zbrane besede, stavki, deli besedila...

Koraki:

1. določimo obliko prikaza – veliko možnosti je
2. začnemo z neko obliko ki jo lahko spreminjmo
3. sistematičnost
4. kombiniramo metode
5. ves čas imamo v mislih cilj raziskave

Prvi korak prikaza je dobro poznavanje vseh zbranih podatkov, nato izberemo obliko, vnesemo podatke, pripravimo zaključke..

D) Teorija utemeljitve:

Analizo začnemo z kodiranjem

Za izkušene raziskovalce

E) Metode razsojanja: temelji na principih pravnega razmišljanja

Ves čas raziskave se raiskovelec sprašuje:

1. Za kaj gre?
2. Ali je kje še kakšen drug dokaz?
3. Kako bi lahko še drugače opisali podatke?
4. Kako so bili podatki pridobljeni?

Koraki:

- 1 jasno zastavimo problem
- 2 zberemo podatke kje se je problem pojavil
- 3 uredimo podatke
- 4 Iščemo odgovore, ki potrjujejo izhodišča
- 5 iščemo enega ki bo vključeval vse druge
- 6 preverimo vire podatkov
- 7 Preverimo logičnost
- 8 interpretacija
- 9 predlagamo aktivnosti za rešitev problema

Ne glede na izbor metod v mislih imejmo cilj in namen raziskave.